

УДК 338.246.8(477)

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-5-60-76>

Магомедов Андрій,
кандидат історичних наук,
здобувач кафедри історії та
культури України Університету
Григорія Сковороди в Переяславі

Magomedov Andrii,
*Ph.D. in History, Applicant of the
Department of History and Culture of
Ukraine of Hryhorii Skovoroda
University in Pereiaslav*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5919-2340>

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

FINANCIAL SECURITY OF POST-WAR RECONSTRUCTION AND RECOVERY OF THE ECONOMY: THEORETICAL BASIS

Анотація. Пропонована стаття зосереджується на важливій темі – фінансування повоєнної відбудови та відновлення економіки України, яка набула особливої актуальності у зв'язку з руйнівними наслідками військових дій та необхідністю швидкого відновлення країни. Метою дослідження є аналіз наявних теоретичних підходів та моделей фінансування, оцінка поточного стану фінансових ресурсів України, вивчення впливу макроекономічних факторів на процеси фінансування та розробка рекомендацій щодо оптимізації фінансових механізмів.

Методологія цього дослідження базується на комплексному підході, який включає аналіз наукової літератури, кількісні методи та порівняльний аналіз. Аналіз актуальних даних, включаючи статистику та міжнародні дослідження, допомагає виявити ключові тенденції та виклики, з якими стикається Україна у процесі відновлення.

Наукова цінність роботи полягає у комплексному підході до аналізу фінансування повоєнної відбудови, що включає вивчення міжнародного досвіду, оцінку внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування, а також аналіз макроекономічних факторів. Новизна дослідження полягає в застосуванні цих підходів до українського контексту, що дозволяє виявити специфічні виклики та можливості для України.

У дослідженні використовувалися різноманітні методи, включаючи аналіз наукової літератури, оцінку статистичних даних, порівняльний аналіз та синтез інформації. Основні результати включають виявлення ключових аспектів фінансування відновлення, оцінку ефективності використання фінансових ресурсів та розробку рекомендацій щодо оптимізації фінансових стратегій.

Висновки підкреслюють необхідність гнучкого підходу до фінансування відновлення, важливість управління макроекономічними факторами та потребу в подальших дослідженнях для розширення розуміння цієї проблематики. Рекомендації, висунуті в статті, можуть слугувати основою для розробки ефективних стратегій відновлення та відбудови економіки України.

Ключові слова: повоєнна відбудова, фінансування відновлення, економіка України, макроекономічні фактори, фіскальна політика, стратегії відновлення, ефективність фінансування.

Abstract. The proposed article focuses on an important topic – the financing of post-war reconstruction and recovery of the economy of Ukraine, which has become particularly relevant in connection with the devastating consequences of military actions and the need for rapid recovery of the country. The purpose of the study is to analyze the available theoretical approaches and financing models, assess the current state of Ukraine's financial resources, study the impact of macroeconomic factors on financing processes, and develop recommendations for optimizing financial mechanisms.

The methodology of this study is based on an integrated approach that includes the analysis of scientific literature, quantitative methods and comparative analysis. Analysis of current data, including statistics, and international studies helps identify key trends and challenges facing Ukraine in the recovery process.

The scientific value of the work lies in the comprehensive approach to the analysis of the financing of post-war reconstruction, which includes the study of international experience, the assessment of internal and external sources of financing, as well as the analysis of macroeconomic factors. The novelty of the research lies in the application of these approaches to the Ukrainian context, which allows identifying specific challenges and opportunities for Ukraine.

The research used a variety of methods, including literature review, statistical evaluation, benchmarking, and information synthesis. The main results include the identification of key aspects of recovery financing, the evaluation of the effectiveness of the use of financial resources and the development of recommendations for the optimization of financial strategies.

The findings highlight the need for a flexible approach to financing recovery, the importance of managing macroeconomic factors, and the need for further research to expand understanding of this issue. The recommendations put forward in the article can serve as a basis for the development of effective strategies for the recovery and reconstruction of the economy of Ukraine.

Keywords: post-war reconstruction, reconstruction financing, economy of Ukraine, macroeconomic factors, fiscal policy, reconstruction strategies, financing efficiency.

Постановка проблеми. У сучасному світі, де конфлікти та війни продовжують впливати на глобальну стабільність, питання фінансового забезпечення повоєнної відбудови та відновлення економіки набуває особливої актуальності. Ця стаття покликана дослідити комплексні підходи та стратегії, які можуть бути застосовані для ефективного фінансування відновлення країн, що постраждали від воєнних дій.

Відновлення після війни – це не лише відбудова зруйнованої інфраструктури, але й відновлення та формування нового соціально-економічного потенціалу, відновлення ринків, створення умов для інвестицій та забезпечення стабільного економічного зростання. Важливість цього процесу не може бути переоцінена, оскільки він впливає не тільки на економіку країни, що відновлюється, але й на глобальну економічну систему.

У цій статті розглянуто різні аспекти фінансування повоєнної відбудови, включаючи міжнародну фінансову допомогу, внутрішні фінансові ресурси, роль державних та приватних інвестицій, а також важливість макроекономічної стабілізації та інституційного реформування. Окрему увагу буде приділено аналізу досвіду різних країн, які пройшли через процес відбудови після війни, що дозволить виявити ключові фактори успіху та помилки, яких слід уникати.

Ця стаття розрахована на вчених-економістів, політиків, фахівців у сфері фінансів та всіх, хто цікавиться проблематикою відновлення економіки після війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері фінансового забезпечення повоєнної відбудови та відновлення економіки існує значний обсяг досліджень, що висвітлюють різні аспекти цієї теми. Наприклад, у дослідженні П. Лефтінка [19] аналізується процес фінансової реабілітації Нідерландів після Другої світової війни, з акцентом на важливості макроекономічної стабілізації та ролі урядових інтервенцій. Т. Еддісон, А. Геда, П. Ле Біллон та С.М. Мурshed [1] у своїй статті досліджують фінансове відновлення в країнах, що пережили конфлікти, висвітлюючи різноманітні підходи до відновлення, включаючи міжнародну допомогу та внутрішні реформи. Дж. К. Бойс [7] у своїй роботі аналізує мобілізацію ресурсів та економічне відновлення після конфліктів, підкреслюючи важливість координації міжнародних та національних зусиль.

М. Руднер [28] у своїй статті зосереджується на фіскальних та монетарних заходах, які сприяли відновленню Малайї після війни, аналізуючи фінансову політику цієї країни. М. Кочеров, О. Джигора та М. Диха [15] у своїй роботі розглядають механізми економічного відновлення України та роль міжнародної спільноти, підкреслюючи важливість глобальної підтримки та співпраці. Т. Брюк, Е.В. Фіцджеральд та А. Грігсбі [8] у своїй статті розглядають внесок приватного сектору у відновлення після війни в бідних країнах, підкреслюючи важливість інновацій та інвестицій.

Г. Дель Кастильо [10] у своїй книзі висвітлює виклики економічного відновлення після конфліктів, наголошуючи на необхідності комплексного підходу до реконструкції. О. Акименко, Н. Марченко та Н. Шаховніна [2] у своїй роботі аналізують управління фінансовими відносинами в умовах повоєнної реконструкції України, висвітлюючи ключові аспекти та виклики.

О. Лемішко, Н. Давиденко та А. Шевченко [17] у своїй статті досліджують стратегічні напрямки економічного відновлення України після війни, з акцентом на інноваційний та інвестиційний розвиток. А.В. Литвиненко [20] досліджує проблеми економічного відновлення після війни, що доповнює попередні дослідження, зосереджуючись на конкретних викликах, з якими стикається Україна. А. Олешко, Д. Новіков та О. Петрівський [23] у своїй роботі аналізують роль корпоративної соціальної відповідальності бізнесу у економічному відновленні України. Це дослідження підкреслює важливість залучення приватного сектору у відновлювальні процеси.

Н. Приказюк, О. Лобова, Т. Моташк, О. Прокоф'єва та В. Юхуменко [26] розглядають перспективи відновлення фінансового сектору України. Їх аналіз доповнює розуміння важливості стабілізації фінансових інститутів у повоєнний період. Р. Зварич, І. Рівіліс, М. Домітер, П. Скульський, М. Олексіїв та М. Яніга [34] досліджують інформаційну підтримку відновлення економіки України після війни. Їх підхід вказує на важливість ефективного управління інформацією у процесі відновлення.

І. Підоричева та В. Ляшенко [24] аналізують структурні деформації в підприємницькому секторі та шляхи їх подолання в контексті українського економічного відновлення. Це дослідження підкреслює важливість адаптації бізнесу до нових реалій. М. Чепелієв, О. Дячук, Р. Подолець та А. Семенюк [9] розглядають можливість переходу України на «зелений» шлях відновлення після війни. М.О. Житар [33] висвітлює ключові етапи плану економічного відновлення

України у повоєнний період. Це дослідження надає цінний огляд стратегічних кроків, які необхідні для відновлення економіки.

І. Левицька, А. Климчук, А. Шестакова та Н. Білецька [18] досліджують туристичний потенціал України, висвітлюючи виклики та перспективи повоєнного часу. Цей аналіз підкреслює важливість туризму як чинника економічного відновлення. В. Шведун, В. Булба, Л. Божко, Л. Кучер, В. Холодок та О. Ігнатієв [29] розглядають концепцію циркулярної економіки в Україні на шляху до європейської інтеграції. Їх аналіз вказує на напрямки сталого управління під час війни та повоєнного відновлення, що є важливим для досягнення стійкого розвитку.

О. Кушніренко та Н. Гахович [16] досліджують стратегічні напрямки відновлення українського інжинірингу після війни. Аналіз авторів вказує на ключові аспекти, які необхідно врахувати для відновлення цієї критично важливої галузі. Г. Матвієнко-Біляєва, О. Красноруцький, Л. Саліонович, В. Сергій та Т. Ларіна [22] підкреслюють важливість цифровізації у повоєнному відновленні економіки. Їхнє дослідження вказує на те, що цифрові технології можуть відіграти ключову роль у прискоренні процесу відновлення.

І. Гернего, М. Діба, Т. Шкода та М. Діба [12] аналізують роль венчурного фінансування у підтримці сталої моделі повоєнної реконструкції в Україні. В аналізі підкреслено важливість інноваційних фінансових інструментів у процесі відновлення. Ю. Кіндзерський [14] розглядає можливості застосування концепції підприємницької держави для забезпечення структурних та інноваційних трансформацій під час повоєнного відновлення економіки України. Це дослідження вказує на важливість державної підтримки у процесі такого відновлення.

І. Свидрук [31] аналізує проблеми та можливості відновлення внутрішнього ринку України. Її дослідження вказує на ключові аспекти, які потрібно врахувати для відновлення внутрішньої економічної активності. Н. Мартинович, І. Ємченко та Т. Кулініч [21] розробляють методологічний концепт ефективного соціально-економічного розвитку України після війни, переходячи від відновлення до сталого розвитку. Їх підхід підкреслює важливість комплексного планування та впровадження стратегій сталого розвитку.

О. Різник, А. Треус та С. Козьменко [27] досліджують пріоритети інвестування з впливом на проекти з охорони навколишнього середовища, розглядаючи майбутнє повоєнне відновлення України. Цей аналіз підкреслює важливість екологічної складової у процесі відновлення.

А. Зігманн та О. Волкова [30] розглядають потенціал реформ фіскальної політики в повоєнній Україні. Їхнє дослідження вказує на можливості оптимізації державних фінансів для підтримки відновлення. І. Алексеєнко, В. Колтун, Н. Гринчук, В. Вакулєнко та О. Когут [4] акцентують увагу на сталому розвитку територій під час повоєнної екологічної реставрації. Зазначений підхід підкреслює важливість інтеграції екологічних аспектів у відновлення.

О. Акименко, Н. Марченко, Н. Шаховніна, М. Гарига-Грихно, С. Гривко та А. Котеленець [3] аналізують управління фінансовими та економічними відносинами в умовах повоєнної реконструкції України. Їхнє дослідження вказує на ключові аспекти управління, які важливі для ефективного відновлення. С. Арріола, К. Кадестін, П. Ковальський, Ж. Гільото, С. Мірудо та Ф. ван Тонгерен [6] розглядають виклики для міжнародної торгівлі та глобальної економіки, пов'язані з відновленням після COVID-19 та війни Росії проти України. Даний

аналіз підкреслює глобальний контекст, в якому відбувається відновлення України.

А. Пронтера [25] досліджує вплив російського газопостачання, ролі Італії та повоєнної європейської політики енергетичної безпеки. Це дослідження важливе для розуміння енергетичних викликів, які стоять перед Україною та Європою. А. Діброва, М. Ільчук, І. Коновал, І. Андросович та А. Заніздра [11] аналізують державну підтримку сільського господарства в Україні в повоєнний період. Цей аналіз підкреслює важливість аграрного сектору у відновленні економіки.

Н. Кічай, Ю. Полукаров, Н. Праховник, О. Полукаров та Н. Качинська [13] досліджують вплив війни в Україні на клімат. Це дослідження важливе для розуміння екологічних наслідків конфлікту та впливу на кліматичні зміни.

У роботі І. Хмарської, К. Кучерявої та І. Клімової [39] глибоко проаналізовано особливості післявоєнного відновлення економіки України крізь призму збитків логістичної інфраструктури, гуманітарної катастрофи та ін. В розвідці О. Носирєва, Т. Деділова та І. Токар [36] обмірковується розвиток туризму як один з ключових наслідків відновлення економіки України після війни, роблять цікаві аналітичні висновки стосовно можливих викликів в цій сфері. М. Скрипниченко у своїй статті аналізує макроекономічні оцінки та прогнози повоєнного відновлення України [38]: використана в цій статті методологія аналізу є актуальною на зараз та може бути використана з метою оновлення підрахунку відповідних оцінок.

Звертає на себе увагу дослідження А. Олешко, З. Шацької та О. Ровнягіна, котрі вивчають як саме смарт-спеціалізація може в перспективі різнобічно зарадити відновленню вітчизняної економіки. Нарешті, корисним та актуальним є дослідження Н. Казюки та Є. Шекета [35] стосовно ресурсів відновлення української економіки, в якому автори доходять висновку про необхідність комплексного управління такими ресурсами заради досягнення мети відновлення.

Проаналізовані дослідження в сукупності надають глибоке розуміння різних аспектів, які впливають на фінансове забезпечення та стратегії відновлення, від екологічних викликів до глобальних торговельних тенденцій, що є критично важливими для ефективного відновлення економіки України після війни. Втім, наявна література не вичерпує всіх аспектів обраної тематики, зокрема таких як роль міжнародної фінансової допомоги, внутрішніх фінансових ресурсів, державних та приватних інвестицій, а також таких як важливість макроекономічної стабілізації та інституційного реформування як ключових ресурсів для повоєнного відновлення економіки.

Мета та завдання дослідження. У цьому дослідженні необхідно проаналізувати фінансове забезпечення повоєнної відбудови та відновлення економіки, з особливим акцентом на Україну. Метою дослідження є виявлення ключових факторів, які впливають на ефективність фінансових стратегій у контексті повоєнного відновлення, а також розробка рекомендацій для поліпшення цих процесів.

Для досягнення цієї мети визначимо наступні завдання:

- проаналізувати наявні теоретичні підходи та моделі фінансування повоєнної відбудови, зокрема вивчити міжнародний досвід та його застосування до українського контексту;
- здійснити оцінку поточного стану фінансових ресурсів України, включаючи внутрішні та зовнішні джерела фінансування, їх доступність та ефективність використання у повоєнний період;

- висвітлити ключові аспекти впливу макроекономічних факторів, таких як інфляція, валютний курс, фіскальна політика на процеси фінансування відновлення;
- розробити рекомендації щодо оптимізації фінансових механізмів та стратегій, які можуть сприяти більш ефективному та сталому відновленню економіки України.

У наведеному нижче матеріалі забезпечено комплексний підхід до аналізу цієї проблематики, враховуючи як місцеві, так і глобальні перспективи, що дозволяє розробити ефективні стратегії для підтримки послідовного відновлення економіки України.

Методологія дослідження базується на комплексному підході, що включає аналіз літератури, кількісні та якісні методи. Первинним кроком було проведення аналітичного огляду наукових джерел, що охоплюють тему фінансування повоєнної відбудови та відновлення економіки. Цей огляд дозволив ідентифікувати ключові теоретичні підходи, моделі та стратегії, які були застосовані в різних країнах після воєнних конфліктів.

Для кількісного аналізу були використані дані з різних міжнародних та національних джерел, включаючи статистику від Міжнародного валютного фонду, Світового банку та інших авторитетних організацій. Це дозволило оцінити поточний стан фінансових ресурсів України, включаючи внутрішні та зовнішні джерела фінансування, їх доступність та ефективність використання. Крім того, було проведено аналіз макроекономічних показників, таких як інфляція, валютний курс та фіскальна політика, щоб зрозуміти їх вплив на процеси фінансування відновлення.

Якісний аналіз включав аналіз випадків з інших країн, які пережили подібні воєнні конфлікти. Він дозволив як виявити помилки, так і найкращі практики, які можуть бути застосовані до українського контексту.

Виклад основного матеріалу. Теоретичні підходи та моделі фінансування повоєнної відбудови економіки. Зосередимось на аналізі наявних теоретичних підходів та моделей фінансування повоєнної відбудови, а також на вивченні міжнародного досвіду та його потенційного застосування до українського контексту.

Теоретичні підходи до фінансування повоєнної відбудови можна розділити на кілька основних категорій. Перша категорія включає традиційні методи, такі як державне фінансування через бюджетні асигнування та міжнародні кредити. Ці методи часто використовуються для відновлення основної інфраструктури та надання основних соціальних послуг. Друга категорія охоплює інноваційні фінансові інструменти, такі як випуск облігацій, приватно-державне партнерство та використання фондів розвитку. Ці методи можуть забезпечити більш гнучке та ефективне фінансування, а також залучити приватний капітал.

Міжнародний досвід вказує, що успішна повоєнна відбудова залежить від комбінації різних фінансових інструментів та підходів. Наприклад, після Другої світової війни План Маршалла став ключовим елементом відновлення економіки Західної Європи, поєднуючи значні американські інвестиції з ефективними місцевими стратегіями відновлення.

Ще одним яскравим зразком повоєнної відбудови економіки можна вважати приклад Японії. Відомо, що японська економіка була повністю зруйнована внаслідок війни. Однак за 20 років після війни вона зросла втричі, а країна стала однією з провідних економічних держав світу. Цей успіх був досягнутий за рахунок модернізації економіки, лібералізації та інтеграції в світову економіку.

Японський уряд провів низку реформ, які мали на меті сприяти лібералізації економіки та зменшення державного втручання в економіку, а також створення сприятливих умов для приватного підприємництва. В процесі реформ було зменшено податки на бізнес, здійснено дерегуляцію економіки та залучено іноземні інвестиції. Не в останню чергу японське економічне диво стало можливим завдяки розпуску дзайбацу – великих промислових холдингів, які були звинувачені у пособництві мілітаризму під час війни, введенню нових законів про працю, які гарантували робітникам права на організацію профспілок, а також веденню колективних переговорів про умови праці. Посприяла такому результату і земельна реформа, яка значно збільшила володіння землею фермерами.

Застосування цих та подібних підходів до українського контексту вимагає глибокого розуміння специфіки місцевих умов та потреб. Україна стикається з унікальними викликами, які включають не тільки фізичне відновлення інфраструктури, але й відновлення соціальної інфраструктури, економічної стабільності та політичної довіри. Важливо враховувати досвід інших країн, але також адаптувати ці підходи до конкретних українських реалій.

Враховуючи це, проаналізуємо різні моделі та стратегії, які можуть бути застосовані в Україні, зокрема розглядаємо можливості залучення міжнародних інвестицій, розвитку державно-приватного партнерства та використання інноваційних фінансових інструментів. Такий комплексний підхід дозволить забезпечити більш ефективне та стійке фінансування повоєнної відбудови в Україні.

Поточний стан фінансових ресурсів України. Слід почати з того, що зовнішній борг України зріс до 148,578 мільярдів доларів США у другому кварталі 2023 р. з 139,820 мільярдів доларів у першому кварталі 2023 р. Це свідчить про значне збільшення зовнішнього боргу, що може бути пов'язано з потребами обороноздатності країни та збільшення фінансового навантаження стосовно соціальної сфери. Так, зовнішній борг України становив 81,6% від номінального ВВП країни у 2022 р., порівняно з 64,9% у попередньому році. У контексті поточного стану фінансових ресурсів України це зростання зовнішнього боргу є важливим фактором, який впливає на доступність та ефективність використання фінансових ресурсів для повоєнної відбудови. З одного боку, збільшення зовнішнього боргу може забезпечити необхідні ресурси для негайного відновлення інфраструктури та економіки. З іншого боку, це створює додаткове навантаження на державний бюджет у довгостроковій перспективі та може обмежувати фінансову гнучкість країни.

У процесі оцінки поточного стану фінансових ресурсів України для повоєнної відбудови важливо врахувати різноманітність джерел фінансування, які включають значну міжнародну підтримку. Варто зауважити, що Сполучені Штати Америки та Велика Британія відіграють ключову роль у цьому процесі. Зокрема, США анонсували пакет допомоги Україні на суму близько 61 мільярдів доларів, який включає як військову, так і економічну підтримку. Ця допомога має на меті не лише надання безпосередньої фінансової допомоги, але й сприяння довгостроковому відновленню економіки України. Велика Британія також виступила з ініціативою підтримки України, виділивши понад 1,3 мільярда фунтів стерлінгів на військову та гуманітарну допомогу. Ці кошти спрямовані на підтримку критично важливих секторів економіки та відновлення інфраструктури.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) також відіграє важливу роль у фінансовій підтримці України, надаючи кредити та консультативну підтримку. За

даними МВФ, очікується, що зростання ВВП України у 2023 р. складе від 1 до 3 відсотків, що є позитивним сигналом для економічного відновлення.

Внутрішні ресурси України також відіграють важливу роль у відновленні економіки. Згідно з даними Світового банку, станом на 1 жовтня 2023 р. було виплачено понад 28 мільярдів доларів, що підтверджує значну підтримку внутрішніх фінансових ресурсів та їх ефективне використання.

Таким чином, Україна активно працює над відновленням своєї економіки, використовуючи як внутрішні, так і зовнішні джерела фінансування. Міжнародна підтримка, зокрема від США, Великої Британії, МВФ та ЄС, сприяє стабілізації фінансової ситуації в країні, а внутрішні ресурси демонструють свою ефективність у відновленні економічної стабільності.

Вплив макроекономічних факторів на процеси фінансування післявоєнного відновлення економіки. Тепер зосередимося на висвітленні ключових аспектів впливу макроекономічних факторів на процеси фінансування відновлення України після війни. Ці фактори включають інфляцію, валютний курс та фіскальну політику, кожен з яких має значний вплив на економічне відновлення.

Інфляція є одним з ключових факторів, який впливає на фінансування відновлення. Висока інфляція може підрвати вартість внутрішніх заощаджень та зменшити купівельну спроможність населення, що ускладнює фінансування відновлення через внутрішні джерела. З іншого боку, помірна інфляція може стимулювати економічну активність та збільшити податкові надходження, що сприяє фінансуванню відновлювальних проєктів.

Валютний курс також відіграє важливу роль у фінансуванні відновлення. Девальвація національної валюти може збільшити вартість імпортованих товарів та послуг, що необхідні для відновлення, але водночас може покращити конкурентоспроможність експорту. Стабільний валютний курс сприяє залученню іноземних інвестицій та знижує ризики для іноземних інвесторів.

Фіскальна політика, включаючи податкову політику та державні витрати, є вирішальною для фінансування відновлення. Ефективна фіскальна політика може забезпечити необхідні ресурси для відновлення, не вдаючись до надмірного збільшення державного боргу. Збалансоване збільшення податків та оптимізація державних витрат можуть забезпечити стабільне фінансування відновлювальних заходів.

Ці фактори взаємодіють між собою та впливають на загальну стратегію фінансування відновлення. Розуміння цих взаємозв'язків та їх впливу на економічне відновлення є важливим для оптимізації використання фінансових ресурсів та досягнення максимальної ефективності у процесі відновлення.

Рекомендації для оптимізації фінансових механізмів післявоєнного відновлення економіки. Для оптимізації фінансових механізмів та стратегій, які можуть сприяти більш ефективному та сталому відновленню економіки України, необхідно зосередитися на кількох ключових аспектах. Перш за все, важливо підвищити прозорість та ефективність використання фінансових ресурсів. Це можна досягти через впровадження чітких механізмів моніторингу та звітності, що дозволить забезпечити прозоре та цільове використання коштів, а також мінімізувати ризики корупції та неефективного розподілу ресурсів.

Також важливим є залучення приватного сектору та міжнародних інвесторів до процесу відновлення. Це можна здійснити через створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення правової та економічної стабільності, а

також розробку привабливих умов для інвесторів, включаючи податкові пільги та гарантії.

Не менш важливими є розробка та впровадження цільових програм та проєктів, спрямованих на відновлення критично важливих секторів економіки, таких як інфраструктура, енергетика, сільське господарство та ІТ-сектор. Ці програми повинні бути добре сплановані та орієнтовані на довгостроковий розвиток.

Окрім того, важливо зосередитися на розвитку людського капіталу, включаючи освіту та професійне навчання, що допоможе підготувати робочу силу до вимог сучасного ринку праці та сприятиме створенню нових робочих місць. Розвиток людського капіталу є ключовим фактором для досягнення сталого відновлення економіки України. Важливо зосередитися на підвищенні якості освіти та професійного навчання, щоб відповідати потребам сучасного ринку праці. Це включає інвестиції в освітні програми, які сприяють розвитку навичок у сферах, критично важливих для економічного відновлення, таких як цифрові технології, інженерія, екологія та підприємництво. Також важливо стимулювати навчання протягом усього життя, щоб допомогти працівникам адаптуватися до змін на ринку праці та забезпечити їх конкурентоспроможність. Підтримка ініціатив, спрямованих на залучення до виробництва молоді та жінок, також має велике значення для розвитку людського потенціалу країни.

Нарешті, необхідно забезпечити координацію між усіма зацікавленими сторонами, включаючи уряд, місцеву владу, бізнес та громадські організації. Координація між усіма зацікавленими сторонами є вирішальною для успішного відновлення. Уряд, місцева влада, бізнес-спільнота та громадські організації повинні працювати разом, щоб забезпечити ефективне використання ресурсів та реалізацію відновлювальних проєктів. Важливо створити платформи для діалогу та співпраці, що дозволять обмінюватися ідеями, координувати зусилля та вирішувати конфлікти інтересів. Також необхідно забезпечити громадську підтримку та залучення громадян до процесу відновлення, що сприятиме соціальній згуртованості та зміцненню демократичних інститутів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що Україна має можливість виділити та залучити різноманітні джерела фінансових ресурсів для повоєнної відбудови. Серед них важливе місце займають внутрішні ресурси, такі як державний бюджет, кошти від приватизації державних активів, внутрішні інвестиції від приватного сектору, а також ресурси, залучені через внутрішні облігації та інші фінансові інструменти. Зовнішні джерела фінансування також відіграють ключову роль, включаючи міжнародні кредити та гранти від країн-партнерів, міжнародних фінансових організацій та донорських країн. Інвестиції від міжнародних інвесторів та приватного сектору, а також залучення коштів через міжнародні облігації, також є важливими джерелами. Крім того, Україна може розглядати можливості публічно-приватного партнерства та інноваційні фінансові інструменти, такі як зелені та соціальні облігації для залучення додаткових ресурсів.

Деякі дискусійні моменти фінансового забезпечення повоєнної відбудови та відновлення економіки. В контексті дослідження важливо розглянути різні точки зору та підходи, які існують у цій сфері. Це дозволить глибше зрозуміти складності та виклики, з якими стикаються країни, що переживають постконфліктний період, та визначити найбільш ефективні стратегії для їх вирішення.

Одним з ключових питань є визначення оптимального балансу між внутрішнім та зовнішнім фінансуванням. З одного боку, залучення міжнародної

допомоги та інвестицій є критично важливим для швидкого відновлення. З іншого боку, надмірна залежність від зовнішніх джерел може призвести до проблем з суверенітетом та самостійністю економічної політики.

Внутрішнє фінансування має свою основу у внутрішніх ресурсах країни, таких як податкові надходження, прибутки від державних підприємств, або внутрішні запозичення. Головною перевагою внутрішнього фінансування є збереження економічного суверенітету та незалежності. Країна, що спирається на свої власні фінансові ресурси, має більшу свободу у формулюванні та впровадженні економічної політики. Також важливим аспектом є контроль над інфляцією та валютним курсом. Однак, існує ризик недостатності внутрішніх ресурсів для швидкого відновлення, особливо у випадку глибоких економічних криз.

Зовнішнє фінансування, яке включає міжнародну допомогу, кредити та інвестиції, може бути критично важливим для швидкого відновлення. Воно надає доступ до значних фінансових ресурсів, які можуть бути використані для реалізації великих інфраструктурних проєктів, реформ та інших ініціатив, що сприяють економічному зростанню. Таке фінансування також може сприяти інтеграції країни у світову економіку, збільшуючи її привабливість для іноземних інвесторів. Проте, зовнішнє фінансування часто супроводжується умовностями, що можуть обмежувати економічну свободу та, почасти, також міжнародну автономію держави.

Іншим важливим аспектом є вибір між швидкими короткостроковими рішеннями та довгостроковими стратегіями розвитку. Наприклад, інвестиції в інфраструктуру та великі промислові проєкти можуть забезпечити швидке відновлення, але ризикують ігнорувати потреби у стійкому розвитку та соціальній справедливості.

Також існує дискусія щодо ролі держави та приватного сектору у процесі відновлення. Деякі експерти вважають, що активна роль держави є необхідною для координації відновлювальних зусиль та забезпечення соціальної справедливості. Інші ж аргументують, що приватний сектор, завдяки своїй гнучкості та інноваційності, може бути більш ефективним у відновленні економіки.

Окремо стоїть питання про вплив макроекономічних факторів, таких як інфляція, валютний курс та фіскальна політика, на процеси фінансування відновлення. Наприклад, висока інфляція може підірвати зусилля з відновлення через зниження реальної вартості фінансових ресурсів.

Нарешті, важливо обговорити етичні та моральні дилеми, пов'язані з фінансуванням повоєнної відбудови. Це включає питання про те, як забезпечити справедливий розподіл ресурсів, уникнути корупції та забезпечити, щоб відновлення враховувало потреби всіх верств населення, включаючи найбільш уразливі групи.

Ці та інші дискусійні аспекти є важливими для глибокого розуміння викликів та можливостей, які стоять перед Україною у процесі фінансування її повоєнної відбудови та відновлення економіки.

Висновки. Проведена робота виявила низку важливих аспектів та нових підходів, які можуть бути корисними для практичного застосування та подальших наукових досліджень.

Аналіз міжнародного досвіду та його застосування до українського контексту виявив значну різноманітність підходів до фінансування повоєнної відбудови, підкреслюючи важливість гнучкості та адаптивності стратегій. Оцінка поточного стану фінансових ресурсів України показала, що країна зіткнулася з викликами,

пов'язаними з обмеженим доступом до внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування, а також з необхідністю оптимізації використання наявних ресурсів.

Дослідження макроекономічних факторів, таких як інфляція, валютний курс та фіскальна політика, підкреслило їх значний вплив на процеси фінансування відновлення. Це вимагає від уряду України глибокого розуміння цих факторів та розробки ефективних стратегій для їх управління.

Дослідження також виявило, що існує значний потенціал для оптимізації фінансових механізмів та стратегій, які можуть сприяти більш ефективному та сталому відновленню економіки України. Рекомендації, висунуті в цій статті, можуть слугувати основою для подальших досліджень та розробки державної політики відновлення економіки.

Список використаних джерел:

1. Addison T., Geda A., Le Billon P., Murshed S.M. Financial Reconstruction in Conflict and Post-Conflict Economies. *Econstor*. 2001. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/53103/1/33513288X.pdf> (дата звернення: 20.10.2023).
2. Akymenko O., Marchenko N., & Shakhovkina N. (2023). Management of Financial Relations in the Conditions of Post-War Reconstruction of Ukraine. *Economic Affairs*. New Delhi. Vol. 68, Iss. 1s, (Feb 2023), 143–151.
3. Akymenko O., Marchenko N., Shakhovkina N., Haryha-Hrykhno M., Grivko, S. & Kotelenets A. Management of Financial and Economic Relations in the Conditions of Post-war Reconstruction of Ukraine. *Economic Affairs*. 2023, 68(1s), 143-151. DOI: 10.46852/0424-2513.1s.2023.17.
4. Aliksieienko I., Koltun V., Grynchuk N., Vakulenko V., & Kohut O. Sustainable Development of Territories during the Period of Post-War Environmental Restoration. *Wseas Transactions on Environment and Development*. 2023, Vol. 19. DOI: 10.37394/232015.2023.19.31.
5. Amosha O.I., & Amosha O.O. On the formula of the strategy of post-war economic restructuring. *Economy of Industry*. 2023. № 101(1), pp. 68–78. URL: <http://ojs.econindustry.org/index.php/ep/article/view/271/328> (дата звернення: 20.10.2023).
6. Arriola C., Cadestin C., Kowalski P., Guilhoto J.J.M., Miroudot S., & van Tongeren F. Challenges to international trade and the global economy: Recovery from COVID-19 and Russia's war of aggression against Ukraine. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1787/5c561274-en>.
7. Boyce J.K. Post-Conflict: Resource Mobilization and Economic Recovery. *In State-building and Development in Post*. 2011. URL: https://www.un.org/en/development/desa/policy/wess/wess_bg_papers/bp_wess2008_boyce.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
8. Brück T., FitzGerald E.V., & Grigsby A. Enhancing the Private Sector Contribution to Post-War Recovery in Poor Countries: Comparative Analysis. *SSRN Electronic Journal*. 2000. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=238882 (дата звернення: 20.10.2023).
9. Chepeliev M., Diachuk O., Podolets R., & Semeniuk A. Can Ukraine go “green” on the post-war recovery path? *Joule*. 2023. Vol. 7(4), 606–611. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joule.2023.02.007>.
10. Del Castillo, G. Rebuilding War-Torn States: The Challenge of Post-Conflict Economic Reconstruction. 2008. *RePEc*. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199237739.001.0001.
11. Dibrova A., Ilchuk M., Konoval I., Androsovyh I., & Zanizdra A. State support for agriculture in Ukraine in the post-war period. *Agricultural and Resource*

- Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. Vol. 9(3), pp. 49–76. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03>.
12. Gernego I., Dyba M.I., Shkoda T., & Dyba M.V. Venture Financing as Support for the Sustainable Model of Post-War Rebuilding in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2023. Vol. 12(2), pp. 1–11. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2023.v12n2p1>.
 13. Kicaj H., Polukarov Y., Prakhovnik N., Polukarov O., & Kachynska N. How war in Ukraine is affecting the climate. *International Journal of Environmental Studies*. 2023. Vol. 80(2), pp. 277–283. DOI: [10.1080/00207233.2023.2174743](https://doi.org/10.1080/00207233.2023.2174743).
 14. Kindzerskyi Y. Possibilities of applying the concept of an entrepreneurial state to ensure structural and innovative transformations during the post-war recovery of Ukraine's economy. *Ekonomichnyy analiz*. 2023. Vol. 33(1), pp. 37–45. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2023.01.037>.
 15. Kocherov M., Dzhyhora O., & Dykha M. Mechanisms of Post War Economic Recovery in Ukraine: The Role of the International Community. *Economic Affairs*. New Delhi. 2023. Vol. 68(2), pp. 1311–1321. DOI: [10.46852/0424-2513.2.2023.35](https://doi.org/10.46852/0424-2513.2.2023.35).
 16. Kushnirenko O., & Gakhovich N. Strategic directions of Ukrainian engineering post-war recovery. *University Economic Bulletin*. 2023. Vol. (56), pp. 05–15. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56-05-15>.
 17. Lemishko O., Davydenko N., & Shevchenko A. Strategic directions of the economic recovery of post-war Ukraine. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2022. Vol. 6(2), p. 09. DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2022.06.02.09>.
 18. Levytska I., Klymchuk A., Shestakova A., & Biletska N. Tourist Potential of Ukraine: Challenges and Prospects of the Post-War Time. *Journal of Environmental Management & Tourism*. 2023. Vol. 14(2), pp. 299–305. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.2\(66\).01](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.2(66).01).
 19. Lieftinck P. *The Post-War Financial Rehabilitation of the Netherlands*. Springer. 2012.
 20. Lytvynenko, A.V. Problems of post-war economic recovery. *Авіація, промисловість, суспільство: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Кременчук, 18 трав. 2023 р., С. 794–796*. URL: https://klk.univd.edu.ua/files/articles/297/zbirnik_materialiv_klk_hnuvs_2_2023.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
 21. Martynovych N., Yemchenko I., & Kulinich T. From the Territory of Recovery to Sustainable Development: a Methodological Concept of Effective Socio-economic Development of Ukraine after the War Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*. 2023. Vol. 18(2), pp. 13–25. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.3923>.
 22. Matviienko-Biliaieva, G., Krasnorutskyy, O., Salionovych, L., Serhii, V., & Larina, T. The Importance Of Digitization In The Post-War Recovery Of The Economy. *Collection Of Papers New Economy*. 2023. pp. 42–55.
 23. Oleshko A., Novikov D., & Petrivskyi O. Business Corporate Social Responsibility In The Economic Recovery Of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2023. Vol. 9(3), pp. 162–166. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-3-162-166>.

24. Pidorycheva I., Liashenko V. Structural deformations in the entrepreneurial sector and overcoming them: context of Ukrainian economic recovery. *Journal of European Economy*. 2023. Vol. 22(2), pp. 287–311. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2023.02.287>.
25. Prontera, A. Winter is coming: Russian gas, Italy and the post-war European politics of energy security. *West European Politics*. 2023. Vol. 47(1) pp. 1–26. DOI:10.1080/01402382.2023.2225987.
26. Prykaziuk N., Lobova O., Motashk T., Prokofieva O., & Yukhumenko V. Prospects of the Post-War Recovery of the Financial Sector Of Ukraine. *Financial & Credit Activity: Problems of Theory & Practice*. 2023. Vol. 4(51). DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4051>.
27. Rieznyk O., Treus A., & Kozmenko S. Priorities of impact investing in environmental protection projects: the case of the future post-war reconstruction of Ukraine. *Business: Theory and Practice*. 2023. Vol. 24(2), pp. 459–472. DOI:10.3846/btp.2023.18020.
28. Rudner, M. Financial Policies in Post-War Malaya: The Fiscal and Monetary Measures of Liberation and Recovery (1975). *The Journal of Imperial and Commonwealth History*. 2008. DOI: <https://doi.org/10.1080/03086537508582436>.
29. Shvedun V., Bulba V., Bozhko L., Kucher L., Kholodok V., & Ihnatiev O. Circular economy in Ukraine on the way to European integration: directions for sustainable management during the war and post-war recovery. *Journal of Environmental Management & Tourism*. 2023. Vol. 14(1), pp. 194–206. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1\(65\).19](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1(65).19).
30. Siegmann, Arjen and Volkova, Oksana, Potential for Fiscal Policy Reforms in Post-War Ukraine. *SSRN*. (March 22, 2023). DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4396506>.
31. Svydruk I. Problems and possibilities of recovery domestic market of Ukraine. *In Dezvoltare economică și cercetare*. 2023. pp. 158–160. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/187924 (дата звернення: 20.11.2023).
32. Trushkina N. Priorities of Post-War Modernization and Recovery of the National Economy: the South Korea Experience. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*, April 28, 2023; Seoul, South Korea, pp. 31–35. DOI 10.36074/logos-28.04.2023.08.
33. Житар М.О. Фінансова архітектура економіки України в умовах глобальних трансформацій: монографія. Чернігів: ЧНТУ. 2020. 352 с. URL: <https://japfd.donnu.edu.ua/article/view/13815> (дата звернення: 20.11.2023).
34. Zvarych R., Rivilis I., Domiter M., Skulski P., Oleksiiv M., & Janiga M. Information Support for Postwar Economy Recovery of Ukraine. In 2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), 2023. pp. 235–240. DOI: 10.1109/ACIT58437.2023.10275360.
35. Казюка Н.П. & Шекета Є.Ю. Напрями та резерви повоєнного відновлення економіки України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. № 2(18), С. 255–264. DOI: 10.15330/apred.2.18.255-264.
36. Носирев О., Деділова Т., & Токар І. Розвиток туризму та індустрії гостинності в стратегії постконфліктного відновлення економіки України. *Електронне наукове фахове видання «Соціально-економічні проблеми і держава»*. 2022. № 1 (26), С. 55–68. DOI: <https://doi.org/10.33108/sepd2022.01.055>.

37. Олешко А.А., Шацька З.Я., Ровнягін О.В. Smart-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.9.
38. Скрипниченко М. Макроекономічні оцінки та прогнози повоєнного відновлення економіки України. *Економічна теорія*. 2022. № 2. С. 29–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029>.
39. Хмарська І., Кучерява К., Клімова І. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31>.

References

1. Addison, T., Geda, A., Le Billon, P., Murshed, S.M. (2001). Financial Reconstruction in Conflict and Post-Conflict Economies. *Econstor*. Retrieved from: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/53103/1/33513288X.pdf> [in English].
2. Akymenko, O., Marchenko, N., & Shakhovkina, N. (2023). Management of Financial Relations in the Conditions of Post-War Reconstruction of Ukraine. *Economic Affairs*. New Delhi. Vol. 68, Iss. 1s, (Feb 2023), 143-151 [in English].
3. Akymenko O., Marchenko N., Shakhovkina N., Haryha-Hrykhno M., Grivko, S. & Kotelenets A. (2023). Management of Financial and Economic Relations in the Conditions of Post-war Reconstruction of Ukraine. *Economic Affairs*, 68(1s), 143-151. DOI: 10.46852/0424-2513.1s.2023.17. [in English].
4. Aliksieienko, I., Koltun, V., Grynchuk, N., Vakulenko, V., & Kohut, O. (2023). Sustainable Development of Territories during the Period of Post-War Environmental Restoration. *Wseas Transactions on Environment and Development*, May 2023. DOI: 10.37394/232015.2023.19.31. [in English].
5. Amosha, O.I., & Amosha, O.O. (2023). On the formula of the strategy of post-war economic restructuring. *Economy of Industry*. 101(1), 68-78. Retrieved from: <http://ojs.econindustry.org/index.php/ep/article/view/271/328> [in Ukrainian].
6. Arriola, C., Cadestin, C., Kowalski, P., Guilhoto, J.J.M., Miroudot, S., & van Tongeren, F. (2023). Challenges to international trade and the global economy: Recovery from COVID-19 and Russia's war of aggression against Ukraine. DOI: <https://doi.org/10.1787/5c561274-en> [in English].
7. Boyce, J.K. (2011). Post-Conflict: Resource Mobilization and Economic Recovery. *In State-building and Development in Post*. Retrieved from: https://www.un.org/en/development/desa/policy/wess/wess_bg_papers/bp_wess_2008_boyce.pdf [in English].
8. Brück, T., FitzGerald, E.V., & Grigsby, A. (2000). Enhancing the Private Sector Contribution to Post-War Recovery in Poor Countries: Comparative Analysis. *SSRN Electronic Journal*. Retrieved from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=238882 [in English].
9. Chepeliev, M., Diachuk, O., Podolets, R., & Semeniuk, A. (2023). Can Ukraine go "green" on the post-war recovery path? *Joule*. 7(4), 606-611. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joule.2023.02.007> [in English].
10. Del Castillo, G. (2008). Rebuilding War-Torn States: The Challenge of Post-Conflict Economic Reconstruction. *RePEc*. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199237739.001.0001 [in English].
11. Dibrova, A., Ilchuk, M., Konoval, I., Androsowych, I., & Zanizdra, A. (2023). State support for agriculture in Ukraine in the post-war period. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 9(3), 49-76. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03> [in English].

12. Gernego, I., Dyba, M.I., Shkoda, T., & Dyba, M.V. (2023). Venture Financing as Support for the Sustainable Model of Post-War Rebuilding in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*, 12(2), 1-1. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2023.v12n2p1> [in English].
13. Kicaj, H., Polukarov, Y., Prakhovnik, N., Polukarov, O., & Kachynska, N. (2023). How war in Ukraine is affecting the climate. *International Journal of Environmental Studies*, 80(2), 277-283. DOI:10.1080/00207233.2023.2174743 [in English].
14. Kindzerskyi, Y. (2023). Possibilities of applying the concept of an entrepreneurial state to ensure structural and innovative transformations during the post-war recovery of Ukraine's economy. *Ekonomichnyy analiz*, 33(1), 37-45. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2023.01.037> [in English].
15. Kocherov, M., Dzhyhora, O., & Dykha, M. (2023). Mechanisms of Post War Economic Recovery in Ukraine: The Role of the International Community. *Economic Affairs*. New Delhi. Vol. 68, Iss. 2. 1311-1321. DOI: 10.46852/0424-2513.2.2023.35 [in English].
16. Kushnirenko, O., & Gakhovich, N. (2023). Strategic directions of Ukrainian engineering post-war recovery. *University Economic Bulletin*, (56), 05-15. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56-05-15> [in Ukrainian].
17. Lemishko, O., Davydenko, N., & Shevchenko, A. (2022). Strategic directions of the economic recovery of post-war Ukraine. *Journal of Innovations and Sustainability*, 6(2), 09. DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2022.06.02.09> [in English].
18. Levytska, I., Klymchuk, A., Shestakova, A., & Biletska, N. (2023). Tourist Potential of Ukraine: Challenges and Prospects of the Post-War Time. *Journal of Environmental Management & Tourism*, 14(2), 299-305. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.2\(66\).01](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.2(66).01) [in English].
19. Lieftinck, P. (2012). *The Post-War Financial Rehabilitation of the Netherlands*. Springer [in English].
20. Lytvynenko, A.V. (2023). Problems of post-war economic recovery. *Aviatsiia, promyslovist, suspilstvo : materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kremenchuk, 18 trav. 2023 r.) – Aviation, industry, society: materials of IV International. science and practice conf. (Kremenchuk, May 18, 2023)*. 794-796 Retrieved from: https://klk.univd.edu.ua/files/articles/297/zbirnik_materialiv_klk_hnuvs_2_2023.pdf [in Ukrainian].
21. Martynovych, N., Yemchenko, I., & Kulinich, T. (2023). From the Territory of Recovery to Sustainable Development: a Methodological Concept of Effective Socio-economic Development of Ukraine after the War Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*, 18(2), 13-25. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.3923>. [in English].
22. Matviienko-Biliaieva, G., Krasnorutskyy, O., Salionovych, L., Serhii, V., & Larina, T. (2023). The Importance Of Digitization In The Post-War Recovery Of The Economy. *Collection Of Papers New Economy*. 42-55 [in English].
23. Oleshko, A., Novikov, D., & Petrivskiy, O. (2023). Business Corporate Social Responsibility In The Economic Recovery Of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(3), 162-166. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-3-162-166> [in English].

24. Pidorycheva, I., & Liashenko, V. (2023). Structural deformations in the entrepreneurial sector and overcoming them: context of Ukrainian economic recovery. *Journal of European Economy*, 22(2), 287-311. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2023.02.287> [in English].
25. Prontera, A. (2023). Winter is coming: Russian gas, Italy and the post-war European politics of energy security. *West European Politics*. 1-26. DOI:10.1080/01402382.2023.2225987 [in English].
26. Prykaziuk, N., Lobova, O., Motashk, T., Prokofieva, O., & Yukhumenko, V. (2023). Prospects of the Post-War Recovery of the Financial Sector Of Ukraine. *Financial & Credit Activity: Problems of Theory & Practice*. 4(51). DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.4.51.2023.4051> [in English].
27. Rieznyk, O., Treus, A., & Kozmenko, S. (2023). Priorities of impact investing in environmental protection projects: the case of the future post-war reconstruction of Ukraine. *Business: Theory and Practice*, 24(2), 459-472. DOI:10.3846/btp.2023.18020 [in English].
28. Rudner, M. (2008). Financial Policies in Post-War Malaya: The Fiscal and Monetary Measures of Liberation and Recovery (1975). *The Journal of Imperial and Commonwealth History*. DOI: <https://doi.org/10.1080/03086537508582436> [in English].
29. Shvedun, V., Bulba, V., Bozhko, L., Kucher, L., Kholodok, V., & Ihnatiev, O. (2023). Circular economy in Ukraine on the way to European integration: directions for sustainable management during the war and post-war recovery. *Journal of Environmental Management & Tourism*, 14(1), 194-206. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1\(65\).19](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1(65).19) [in English].
30. Siegmann, Arjen and Volkova, Oksana. (2023). Potential for Fiscal Policy Reforms in Post-War Ukraine. SSRN. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4396506> [in English].
31. Svydruk, I. (2023). Problems and possibilities of recovery domestic market of Ukraine. In *Dezvoltare economică și cercetare*. 158-160. Retrieved from: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/187924 [in English].
32. Trushkina, N. (2023). Priorities of Post-War Modernization and Recovery of the National Economy: the South Korea Experience. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*. Seoul, South Korea. 31-35. DOI 10.36074/logos-28.04.2023.08 [in English].
33. Zhytar M.O. (2020). Finansova arkhitektura ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalnykh transformatsii: monohrafiia. Financial architecture of the economy of Ukraine in conditions of global transformations: monograph. Chernihiv: NTU. 352. Retrieved from: <https://japfd.donnu.edu.ua/article/view/13815> [in Ukrainian].
34. Zvarych, R., Rivilis, I., Domiter, M., Skulski, P., Oleksiiv, M., & Janiga, M. (2023). Information Support for Postwar Economy Recovery of Ukraine. In 2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), 235-240. DOI: 10.1109/ACIT58437.2023.10275360 [in Ukrainian].
35. Kaziuka N.P. & Sheketa Ye.lu. (2022). Napriamy ta rezervy povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Directions and reserves of the post-war economic recovery of Ukraine]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – The actual problems of regional economy development*, 2(18), 255-264 DOI: 10.15330/apred.2.18.255-264 [in Ukrainian].
36. Nosyriev, O., Dedilova, T., & Tokar, I. (2022). Rozvytok turyzmu ta industrii hostynnosti v stratehii postkonfliktneho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Development of tourism and the hospitality industry in the strategy of post-

- conflict economic recovery of Ukraine]. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava» – Electronic scientific publication "Socio-economic problems and the state". 1 (26), 55-68. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.9 [in Ukrainian].*
37. Oleshko, A.A., Shatska, Z.Ia., & Rovniachin, O.V. (2022). Smart-spetsializatsiia Ukrainy v perspektyvi pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky [Smart specialization of Ukraine in the perspective of post-war economic recovery]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy, 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.9 [in Ukrainian].*
38. Skrypnychenko, M. (2022). Makroekonomichni otsinky ta prohnozy povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Macroeconomic assessments and forecasts of the post-war recovery of Ukraine's economy]. *Ekonomichna teoriia – Economic theory. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029> [in Ukrainian].*
39. Khmarska, I., Kucheriava, K., & Klimova, I. (2022). Osoblyvosti pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Peculiarities of the post-war economic recovery of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society, 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31> [in Ukrainian].*

Подано до редакції 23.10.2023 р.
Прийнято до друку 25.11.2023 р